

ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА BASIC STRUCTURAL INDICATORS OF BUSINESS ACTIVITIES OF ENTERPRISES

У 2012. години, од 7 546 активних предузећа, 39,7% било је у подручју Трговина, док структура запослених показује да је од око 126 хиљада запослених лица 46,5% ангажовано у подручјима индустрије.

Највеће трошкове рада по запосленом имала су предузећа у подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом, 24 914 КМ и Информације и комуникације 24 787 КМ, а најмање у подручју Административне и помоћне услужне дјелатности, 9 194 КМ.

У стварању додате вриједности по факторским трошковима највеће учешће имала су предузећа из подручја Трговина 22,2%, затим Прерађивачка индустрија 18,8%, те Информације и комуникације 13,0%.

Највећа додата вриједност по запосленом лицу, као мјера продуктивности рада, остварена је у подручју Информације и комуникације 83 489 КМ, затим у подручјима Пословање некретнинама 66 128 КМ и Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 47 233 КМ.

Просјечна стопа профитабилности нефинансијске пословне економије у Републици Српској у 2012. години износила је 9,6%. Највећа бруто оперативна стопа постигнута је у подручјима Информације и комуникације 43,6%, Пословање некретнинама 41,9% и Образовање 33,6%.

У овом саопштењу објављују се основни годишњи структурни пословни показатељи за дио економије Републике Српске.

Саопштење садржи основне структурне варијабле и индикаторе добијене на основу Годишњих извјештаја структурних пословних статистика за 2012. годину. Структурним пословним статистикама у 2012. обухваћена су предузећа из подручја индустрије (В, С, Д и Е), грађевинарства (F), трговине (G) и нефинансијских услуга (H, I, J, L, M, N, P, Q и S), према Класификацији дјелатности КД БиХ 2010 која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2. Предузетници нису укључени.

Оцјене основних структурних показатеља о пословању предузећа у 2012. години дате су према подручјима дјелатности и величини предузећа.

In 2012, out of 7 546 active enterprises, 39.7% were from the section Trade, while the structure of employed persons shows that out of 126 000 employed persons, 46.5% were engaged in industrial sections.

The highest labour costs per employee were those of enterprises in the section Electricity, gas, steam and air-conditioning supply with 24 914 KM and in Information and communication with 24 787 KM, while the lowest ones were those in the section Administrative and support service activities, 9 194 KM.

In the production of value added at factor costs, the highest share was that of enterprises in the section Trade 22.2%, followed by Manufacturing 18.8%, and Information and communication participated with 13.0%.

The highest value added per person employed, as a measure of labour productivity, was achieved in the section Information and communication with 83 489 KM, followed by Real estate activities with 66 128 KM, and Electricity, gas, steam and air-conditioning supply with 47 233 KM.

The average profitability ratio of the non-financial business economy in Republika Srpska in 2012 was 9.6% The highest gross operating ratio was achieved in the section Information and communication 43.6%, Real estate activities with 41.9%, and Education with 33.6%.

This release presents main annual Structural Business indicators for part of the economy of Republika Srpska.

The release contains main structural variables and indicators obtained through the „Annual reports on Structural Business statistics for 2012“. In 2012, the Structural Business statistics survey covered enterprises from sections Industry (B, C, D and E), Construction (F), Trade (G) and of Non-financial Services (H, I, J, L, M, N, P, Q and S), in accordance with the Clasification of Activities KD BiH 2010, which is in its content and structure completely harmonised with the EU Classification of Economic Activities NACE Rev.2. Entrepreneurs are not covered by the survey.

Assessments of main structural indicators of business activities of enterprises in 2012 are given by section of activities and by size of enterprises.

1. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ, 2012. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SECTION OF ACTIVITIES, 2012

Подручје	Број предузећа <i>Number of enterprises</i>	Број запослених лица <i>Number of persons employed</i>	Промет <i>Turnover</i>	Додата вриједност по факторским трошковима <i>Value added at factor cost</i>	Трошкови запослених <i>Personnel costs</i>	Section
				хиљ. КМ, <i>thous. KM</i>		
УКУПНО	7 546	125 691	15 285 330	3 247 717	1 775 435	TOTAL
В Вађење руда и камена	73	4 832	357 628	173 405	114 283	B Mining and quarrying
С Прерађивачка индустрија	1 489	41 191	4 183 956	610 375	487 288	C Manufacturing
Д Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	41	7 797	1 037 777	368 286	194 229	D Electricity, gas, steam and air- conditioning supply
Е Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	134	4 634	210 745	131 614	69 676	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Ф Грађевинарство	636	11 542	962 187	272 810	125 043	F Construction
Г Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	2 996	27 836	6 701 121	719 027	339 179	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Н Саобраћај и складиштење	595	10 514	449 033	192 757	147 920	H Transport and storage
И Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	138	1 758	50 829	23 800	17 917	I Accommodation and food service activities
Ј Информације и комуникације	221	5 071	683 340	423 381	125 426	J Information and communication
Л Пословање некретнинама	115	647	77 442	42 792	10 316	L Real estate activities
М Стручне, научне и техничке дјелатности	621	5 201	325 169	176 909	81 215	M Professional, scientific and technical activities
Н Административне и помоћне услужне дјелатности	136	2 247	120 035	35 360	20 642	N Administrative and support service activities
Р Образовање ¹⁾	57	786	39 221	29 548	16 376	P Education ¹⁾
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада ²⁾	242	1 228	68 317	40 003	20 993	Q Human health activities ²⁾
S Остале услужне дјелатности ³⁾	52	407	18 530	7 650	4 932	L Other service activities ³⁾

¹⁾ У подручју Р обухваћени су само пословни субјекти из приватног (профитног) сектора
Only companies from the private (profit) sector are covered in the section P

²⁾ У подручју Q обухваћени су само пословни субјекти из приватног (профитног) сектора
Only companies from the private (profit) sector are covered in the section Q

³⁾ Изузев области 94 која се, према ЕУ регулативи 295/2008, не обухвата
Except division 94 which is not covered in accordance with the EU regulation 295/2008

2. ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОСЛОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ, 2012. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS INDICATORS BY SECTION OF ACTIVITIES, 2012

Подручје	Промет по запосленом лицу, КМ <i>Turnover per person employed, KM</i>	Додата вриједност по запосленом лицу <i>Value added per person employed</i>	Учешће додате вриједности у вриједности производње (%) <i>Share of value added in production value (%)</i>	Трошкови рада по запосленом, КМ <i>Labour cost per employee, KM</i>	Стопа профитабилности (%) <i>Profitability ratio (%)</i>	Section
УКУПНО	121 610	25 839	35,3	14 173	9,6	TOTAL
B Вађење руда и камена	74 016	35 889	48,2	23 730	16,5	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	101 576	14 818	15,6	11 867	2,9	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	133 097	47 233	56,6	24 914	16,8	D Electricity, gas, steam and air-conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	45 480	28 403	62,8	15 037	29,4	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	83 364	23 636	30,6	10 888	15,4	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	240 735	25 831	52,0	12 250	5,7	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	42 707	18 333	42,0	14 096	10,0	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	28 909	13 536	49,6	10 240	11,6	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	134 752	83 489	61,8	24 787	43,6	J Information and communication
L Пословање некретнинама	119 673	66 128	54,4	16 013	41,9	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	62 526	34 017	55,0	15 642	29,4	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	53 417	15 735	50,3	9 194	12,3	N Administrative and support service activities
P Образовање	49 878	37 577	75,8	21 160	33,6	P Education
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	55 637	32 578	59,1	17 126	27,8	Q Human health activities
S Остале услужне дјелатности	45 469	18 772	69,3	12 178	14,7	L Other service activities

3. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2012. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SIZE OF ENTERPRISES, 2012

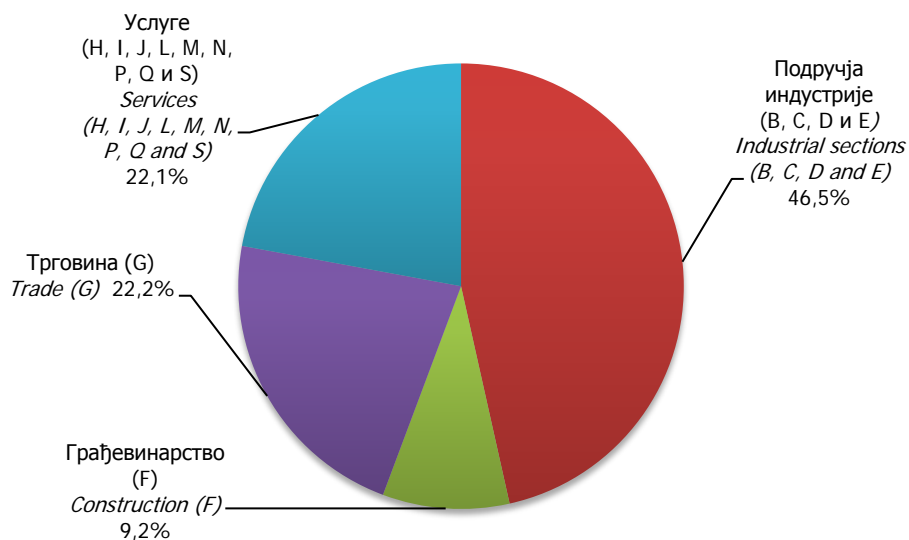
Величина предузећа	Број предузећа <i>Number of enterprises</i>	Број запослених лица <i>Number of persons employed</i>	Промет <i>Turnover</i>	Додата вриједност по факторским трошковима <i>Value added at factor costs</i>	Трошкови запослених <i>Personnel costs</i>	Size of enterprise
				хиљ. КМ, <i>thous. KM</i>		
УКУПНО	7 546	125 691	15 285 330	3 247 717	1 775 435	TOTAL
Мала (0–49 запослених)	7 125	52 173	6 922 139	1 274 458	603 649	Small (0–49 employed persons)
Средња (50–249 запослених)	360	36 072	5 434 698	741 387	478 805	Medium (50–249 employed persons)
Велика (250 и више запослених)	61	37 446	2 928 493	1 231 872	692 981	Large (250 and more employed persons)

4. ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОСЛОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2012. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS INDICATORS BY SIZE OF ENTERPRISES, 2012

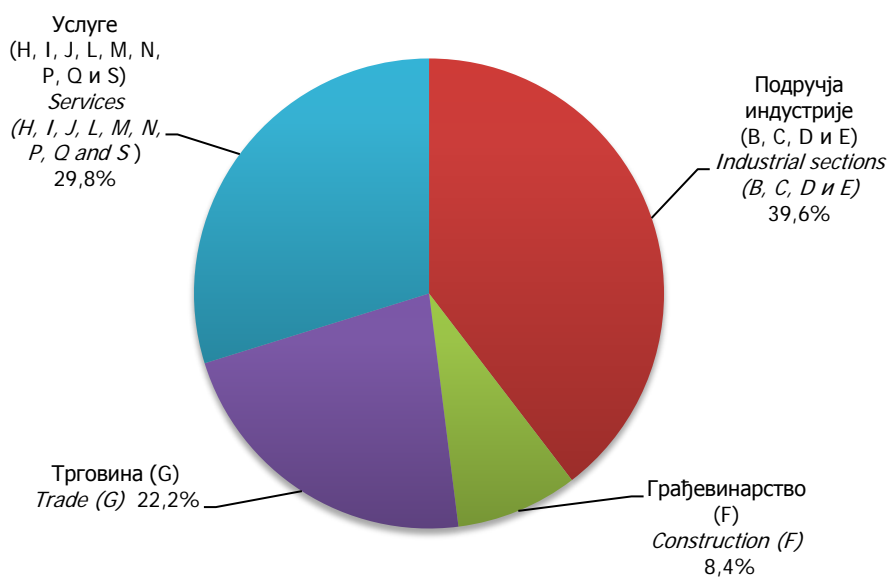
ВЕЛИЧИНА ПРЕДУЗЕЋА	Промет по запосленом лицу, КМ <i>Turnover per person employed, KM</i>	Додата вриједност по запосленом лицу <i>Value added per person employed</i>	Учешће додате вриједности у вриједности производње (%) <i>Share of value added in production value (%)</i>	Трошкови рада по запосленом, КМ <i>Labour cost per employee, KM</i>	Стопа профитабилности (%) <i>Profitability ratio (%)</i>	SIZE OF ENTERPRISE
УКУПНО	121 610	25 839	35,3	14 173	9,6	TOTAL
Мала (0–49 запослених)	132 677	24 428	39,1	11 659	9,7	Small (0–49 employed persons)
Средња (50–249 запослених)	150 663	20 553	19,9	13 281	4,8	Medium (50–249 employed persons)
Велика (250 и више запослених)	78 205	32 897	55,9	18 510	18,4	Large (250 and more employed persons)

5. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ – СТРУКТУРЕ, 2012. ГОДИНА
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SECTION OF ACTIVITIES – STRUCTURE, 2012

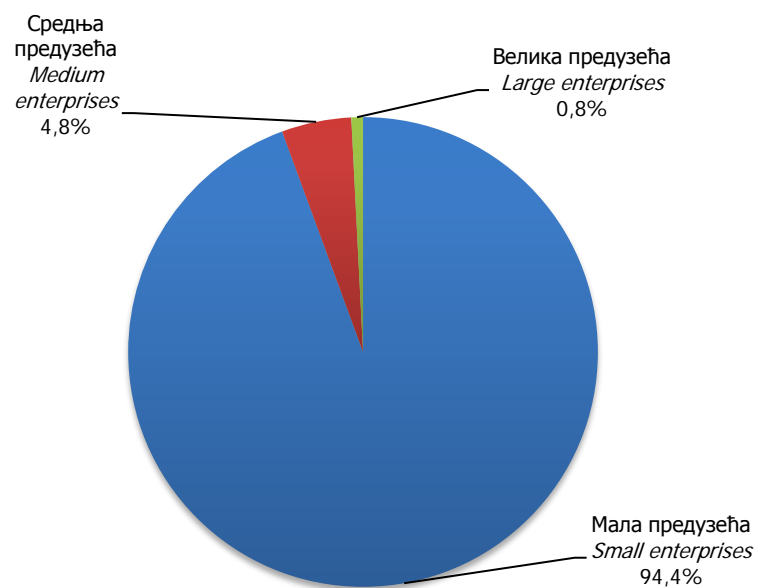
Подручје	Број предузећа <i>Number of enterprises</i>	Број запослених лица <i>Number of persons employed</i>	Промет <i>Turnover</i>	Додата вриједност по факторским трошковима <i>Value added at factor costs</i>	Section
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
B Вађење руда и камена	1,0	3,8	2,3	5,3	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	19,7	32,8	27,4	18,8	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	0,6	6,2	6,8	11,4	D Electricity, gas, steam and air- conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	1,8	3,7	1,4	4,1	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	8,4	9,2	6,3	8,4	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	39,7	22,2	43,8	22,2	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	7,9	8,4	2,9	5,9	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	1,8	1,4	0,3	0,7	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	2,9	4,0	4,5	13,0	J Information and communication
L Пословање некретнинама	1,5	0,5	0,5	1,3	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	8,2	4,1	2,1	5,5	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	1,8	1,8	0,8	1,1	N Administrative and support service activities
P Образовање	0,8	0,6	0,3	0,9	P Education
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	3,2	1,0	0,5	1,2	Q Human health activities
S Остале услужне дјелатности	0,7	0,3	0,1	0,2	L Other service activities

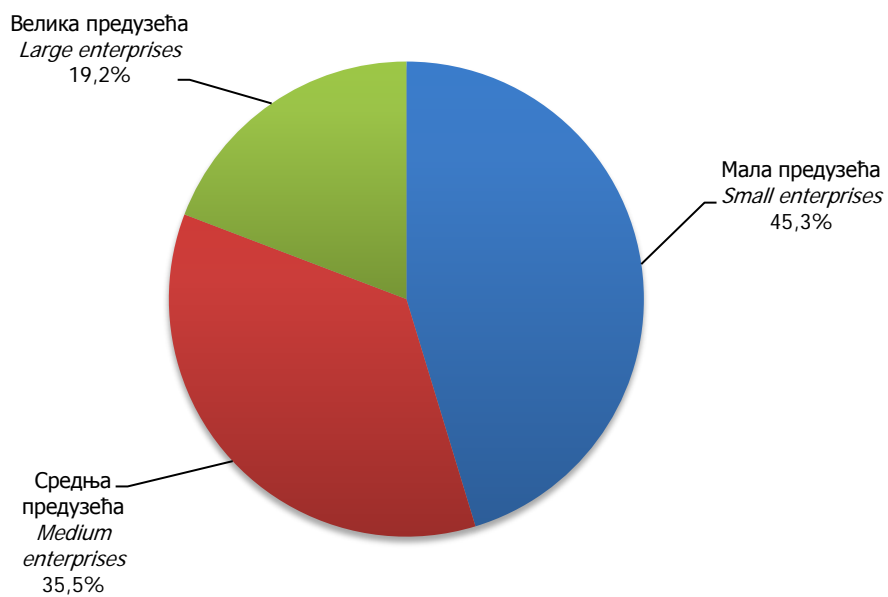
Графикон 1. Структура броја запослених лица према подручјима дјелатности, 2012. година
 Graph 1 Structure of number of persons employed by section of activities, 2012

Графикон 2. Структура додате вриједности према подручјима дјелатности, 2012. година
 Graph 2 Structure of value added by section of activities, 2012

Графикон 3. Структура броја предузећа према величини предузећа, 2012. година
Graph 3 Structure of number of enterprises by size of enterprise, 2012

Графикон 4. Структура промета према величини предузећа, 2012. година
Graph 4 Structure of turnover by size of enterprises, 2012

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Подаци структурних пословних статистика резултат су статистичке обраде годишњих извјештаја предузећа, као јединица посматрања, која су обављала пословну дјелатност у Републици Српској у 2012. години.

Подаци произведени структурним пословним истраживањем користе се за анализу структуре предузећа по дјелатностима, структуре фактора кориштених у процесу производње, анализу пословног успјеха и конкурентности предузећа, као и анализу развоја пословања на регионалном и међународном нивоу. Такође, подаци структурних пословних статистика представљају значајне инпуте за процјене и обрачун макроекономских агрегата националних рачуна, обрачун пондера за израчунавање индекса у краткорочним статистикама, као и за ажурирање података у Статистичком пословном регистру.

Методологија за провођење истраживања усклађена је са европским статистичким стандардима и њен садржај је прописан основном ЕУ Регулацивом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

У провођењу истраживања кориштен је метод пуног обухвата за предузећа са 20 и више запослених, а метод узорка за предузећа са мање од 20 запослених. Узорак је креиран на основу података Статистичког пословног регистра и дизајниран је као случајни стратификовани узорак.

Дефиниције варијабли

Број предузећа обухвата предузећа регистрована у Статистичком пословном регистру у популацији која је предмет посматрања, а која су била активна барем дио референтне године (остварила промет или имала запослене). Искључују се сва привремено неактивна (мирујућа) или стварно неактивна предузећа.

Број запослених обухвата лица која имају заснован радни однос на неодређено или одређено вријеме са пуним или непуним радним временом. Бројем запослених обухваћени су сезонски радници, приправници и радници који раде код куће, лица у штрајку или краткорочном одсуству. Нису обухваћена лица на дугорочном одсуству. Запослени су плаћени од стране послодавца за извршени рад, а плаћање може бити у форми плате, накнаде, хонорара, награда, плаћања по комаду или плаћања у натури.

Број запослених лица обухвата број запослених и неплаћена запослена лица као што су власници, партнери, чланови породице који раде у предузећу, волонтери и др.

Промет обухвата обрачунате приходе од продаје властитих производа, приходе од пружених услуга те приходе од продаје робе за препродају током референтног периода. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези, осим ПДВ-а и акциза.

Додата вриједност по факторским трошковима исказана је у бруто износу (без одузимања амортизације), а израчунава се тако да се на вриједност производње у основним цијенама додају субвенције, а одузму трошкови пореза на производе и производњу и вриједност међуфазне потрошње.

Трошкови запослених су укупне накнаде запосленима током референтног периода, у новцу или у натури. Чине их бруто плате и накнаде плата, те остали трошкови запослених који имају карактер личних примања.

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Data on Structural Business Statistics are the result of the statistical processing of annual reports of enterprises, as units of observation, which performed a business activity in Republika Srpska in 2012.

Data obtained through the Structural Business Survey are used for the analysis of structure of enterprises by activity and of structure of factors used in production process, for the analysis of business profit and losses and competitiveness of enterprises, as well as for the analysis of development of business operations at regional and international levels. Also, Structural Business Statistics data represent important inputs for estimates and calculation of macroeconomic aggregates in the National Accounts, for weights calculation for calculation of indices in short-term statistics, as well as for data updating in the Statistical Business Register.

Methodology used for the survey implementation is harmonised with the European statistical standards, and its content is stipulated in the basic EU Regulation 295/2008 and in the implementation regulations 250/2009, 251/2009 and 275/2010.

The method of full coverage was used to conduct this survey for enterprises with 20 or more persons employed, and the sample method was used for enterprises with less than 20 persons employed. The sample is based on Statistical Business Register data and it is designed as stratified random sample.

Definitions of variables

Number of enterprises covers enterprises registered in the Statistical Business Register, in the population which is subject to observation, which were active at least for part of the reference year (with either realised turnover or employees). Temporarily inactive (quiescent) and actually inactive enterprises are excluded.

Number of employees covers persons who are employed on a temporary or permanent basis, working in full or part time. Number of employees includes seasonal workers, apprentices, people working from home, and persons on strike or on short-term leave. This number does not cover persons on long-term leave. Employees are paid by the employer for performed work, and payments can be in the form of wage, salary, fee, gratuity, piecework pay or remuneration in kind.

Number of persons employed includes number of employees and unpaid employed persons such as proprietors, partners, family members working regularly in the enterprise, volunteers, etc.

Turnover covers calculated revenues from sale of own products, revenues from provided services and revenues from sale of goods for resale, during the reference period. Calculation of turnover covers all billed taxes, except VAT and excise.

Value added at factor costs is given as the gross amount (without depreciation deduction), calculated by adding subsidies to production value at basic prices, and subtracting product and production tax costs and value of intermediate production from it.

Personnel costs are defined as total compensation of employees during the reference period, in money or in kind. These consist of gross wages and salaries, and other personnel costs having the character of personal income.

Дефиниције индикатора

Промет по запосленом лицу добија се дијељењем укупно оствареног промета са укупним бројем запослених лица. Овај индикатор изражава продајну способност предузећа из одређене дјелатности.

Додата вриједност по запосленом лицу представља основни индикатор за мјерење **продуктивности рада**. Овај индикатор показује колико је створено додате вриједности по запосленом лицу.

Учешће додате вриједности у промету добија се дијељењем укупне додате вриједности са укупно оствареним прометом.

Трошкови рада по запосленом показују просјечне трошкове запослених у некој дјелатности, а добијају се дијељењем укупних трошкова запослених са бројем запослених, односно бројем лица која су плаћена за обављени рад.

Стопа профитабилности (брuto оперативна стопа) показује колико је процентуално учешће бруто пословног вишка у промету. Овај индикатор показује зарађивачку способност предузећа или одређене дјелатности.

Definitions of indicators

Turnover per person employed is obtained by dividing total turnover by total number of persons employed. This indicator expresses the enterprise's selling capacity from specific activity.

Value added per person employed is a basic indicator for labour productivity measuring. This indicator shows the amount of value added produced per person employed.

Share of value added in turnover is obtained by dividing total value added by total achieved turnover.

Labour costs per employee show the average costs of employees in certain activities and these are obtained by dividing total labour costs by number of employees, that is, by number of persons who were paid for performed work.

Profitability ratio (gross operating ratio) represents percentage share of gross operating surplus in turnover. This indicator shows earning capacity of an enterprise or of certain activities.

Саопштење припремиле: Слађана Никић и Даница Бабић
e-mail: sladjana.sebez@rzs.rs.ba
danica.babic@rzs.rs.ba

Prepared by: *Sladjana Nikić and Danica Babić*
e-mail: sladjana.sebez@rzs.rs.ba
danica.babic@rzs.rs.ba

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д - Тел. +387 51 332 700 - Др Радмила Чичковић, в. д. директора - Излази годишње - Саопштење је објављено на Интернету на адреси: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - **Приликом коришћења података обавезно навести извор**

Published by Republika Srpska Institute of Statistics, Banja Luka, *Veljka Mladenovića 12d* - Tel. +387 51 332 700 - *Radmila Čičković, PhD, Acting Director* - Annual periodicity - Release is available on the Internet at: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - **These data can be used provided the source is acknowledged**